

להתוודע

ולהגלות מחמדי התורה בכל דף בשי"ס

שבועות דף ב

בגדר הכפרה בקרבנות הרגל ויום הכיפורים

בשבועות דף ב': רבי מאיר אומר כל השעירין כפרתן שוה על טומאת מקדש וקדשיו. היה רבי שמעון אומר שעירי ראשי חודשים מכפרים על הטהור שאכל את הטמא. ושל רגלים מכפרין על שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף. ושל יום הכפורים מכפר על שאין בה ידיעה בתחילה אבל יש בה ידיעה בסוף. אמרו לו, מהו שיקרבו זה בזה. אמר להן, יקרבו. אמרו לו, הואיל ואין כפרתן שוה היאך קרבין זה בזה. אמר להם כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו.

- א -

שעיר שהופרש ליום הכיפורים אפשר להקריבו ברגלים

וקדשיו, שהרי בכריתות שם שנינו דאם הפריש חטאת על חלב שאכל אמש, לא יביאנה על חלב שאכל היום, שנאמר 'קרבנו על חטאתו' עד שיהא קרבנו לשם חטאתו, וא"כ האיך אמר רבי שמעון דלכן יקרבו זה בזה משום דכולם באים לכפר על טומאת מקדש וקדשיו, נהי דכולם באים לכפר על טומאת מקדש, אמנם זה לא עדיף מקרבן שהופרש על חלב שאכל אתמול שאינו רשאי לשנותו על חלב שאכל היום, ואע"ג דכפרת חלב אחת היא, אפ"ה לכתחילה אינו רשאי לשנותו, וא"כ הכי נמי בשעיר שהופרש על טומאה שאירעה לפני יוה"כ פ' לא יחא רשאי לכתחילה להקריבו ברגל לכפר על טומאה שאירעה לפני הרגל.

וכתב דיש בזה הבדל בין קרבן ציבור שנקרב ברגל וביוה"כ פ' ובין קרבן חטאת שיחיד מביא על חטאתו, כי חטאת יחיד כל עיקרו בא לכפר על החטא, ובוה אמרו דאם הפריש חטאת על חלב שאכל אמש לא יביאנה על חלב שאכל היום, אבל קרבן ציבור ברגל ויוה"כ פ' עיקרו בא לשם חובת היום, והכפרה על טומאת מקדש מסתעף ממילא ע"י הקרבת הקרבן לחובת היום, ולכן, אם הפרישו ברגל זה ומביאו ברגל אחר, אינו נחשב שהוא משנה מחטא אל חטא, כי אין הפרשתו נחשבת הפרשה על חטא של טומאה, אלא הפרשתו הוא על חובת היום, וחטאו ממילא מתכפר, ואין בזה משום 'קרבנו על חטאתו' עד שיהא קרבנו לשם חטאתו. וראה השלמות והוספות א

קרבן חטאת שהופרש לשם אכילת חלב של אתמול אין לשנותו לשם חלב של היום / קרבנות הרגל ויוה"כ פ' עיקר הפרשתן הוא לחובת היום ולא לכפרת חטא / הבדל בין הופרש לכפרת חלב ומקריבו לכפרת חלב של היום, ובין הופרש לחטא חלב ומקריבו לשם חטא דם

- חידושי הגר"ח -

א. כפי האמור נחלקו תנאים באבד שעיר שהופרש ליום הכפורים ונתכפרו בשעיר אחר, והשעיר שאבד נמצא ברגל שלאחריו או בראש חדש, אם אפשר להקריבו אז לשם שעיר של יום, רבי מאיר סובר דדוקא לפי דעתו דכולן כפרתן שוה אפשר להקריבו ברגל או בראש חודש, מפני שכולם מכפרים כפרה אחת. אבל לרבי שמעון שסובר דאין כפרתן שוה, מאחר דשעיר יוה"כ פ' הופרש לכפר על טומאה שלא היה בה ידיעה בתחילה והיה בה ידיעה בסוף, היאך יקרב לכפר ברגל על טומאה שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף, או להקריבו בראש חודש לכפר על טהור שאכל את הטמא. ורבי שמעון השיב דכולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו כל דהו, לכן אע"פ שכפרותיהן חלוקות, יכול הוא ליקרב, שהרי הופרש לכפר על טומאת מקדש וקדשיו, ועדיין הוא קרב על טומאת מקדש וקדשיו.

והנה בחדושי הגר"ח על הש"ס בכריתות דף כ"ז: מקשה על מה שאומר רבי שמעון דיקרבו זה בזה משום דכולן באין לכפר על טומאת מקדש

השלמות והוספות

ובקהלת יעקב סי' א' כתב דזה נראה תמוה לומר דלישראל ניתנה כפרה על טומאת מקדש וקדשיו בין ביום הכיפורים ובין ברגלים, ולכהנים לא ניתנה כפרה רק פעם אחת בשנה ביום הכפורים.

והוא מיישב קושיית החת"ס בדרך אחרת, וכתב דשעיר החיצון של יוה"כ פ' נהי שהוא מכפר על מקדש וקדשיו של ישראל, מכל מקום עיקרו הוא קרבן ציבור לחובת היום, כי לו יצויר שיהא ידוע שאין לשום אחד מישראל חטא של מקדש וקדשיו, עדיין מקריבין את הקרבן לשם חובת היום, וחובת הבאת הקרבן לחובת היום מוטל גם על הכהנים, כי הכהנים הם בכלל הציבור בחיוב הבאת קרבנות ציבור לחובת היום, אלא דלגבי הכפרה על טומאת מקדש שהקרבנות מכפרים ביום הכיפורים, גילתה תורה שהכהנים יש להם כפרה בפר של אהרן, וממילא אין להם כפרה בשעיר, אע"ג שהשעיר קרב לכל הציבור וגם לכהנים, כי ביום זה ניתנה להם כפרה בפרו של אהרן.

ואם כן, אם נאבד השעיר של יוה"כ פ' והוא קרב ברגלים, הרי הוא קרב אז בעד כל הציבור וגם הכהנים בכלל, וכיון שהוא קרב גם בעד הכהנים ממילא יש להם בו כפרה, כי דוקא ביום הכפורים יומא קגרים שיהא להם כפרה בפר של

אע"ג ששעיר של יוה"כ פ' אינו מכפר בעד הכהנים אם נאבד מקריבין אותו ברגלים / אם יש לכהנים כפרה בשעירי הרגל / שעיר של יוה"כ קרב ביוה"כ פ' גם בעד הכהנים אלא שהכפרה אצלם בפר ולא בשעיר - חתם סופר, קהלות יעקב -

א. כיוצא בזה, בחי' חתם סופר (ד"ה סוף המתני') מקשה במה שאם נאבד שעיר החיצון של יום הכפורים מקריבין אותו ברגל, והרי ברש"י (ד"ה אלא שהפר) מבואר דטומאת מקדש וקדשיו של כהנים מתכפר ביום הכפורים דוקא בפר של יום הכפורים ולא בשעיר החיצון, ומעתה, כשנאבד שעיר החיצון ביוה"כ פ' האיך יהא קרב ברגלים על טומאת מקדש וקדשיו, הרי שעיר זה הוקדש דוקא לכפרת ישראל ולא לכפרת כהנים, ושעיר הרגל קרב לכפרת ישראל וגם לכפרת כהנים, וא"כ קרבן שהופרש ביום הכפורים לכפרת ישראל ולא לכפרת כהנים, האיך יהא קרב לכפרת כהנים שהם אינם בעליו.

ובחתם סופר מצדד לומר דאה"נ דגם ברגלים אין לכהנים כפרה על טומאת מקדש וקדשיו, כי אין להם כפרה אלא בפר של יום הכפורים בלבד, ולכן אפשר להביא שעיר החיצון ברגלים לכפרת טומאת מקדש וקדשיו של ישראל. (ויעוין שם עוד בדבריו).

לכתחילה ואינו מעכב בדיעבד. ב', דבמפריש קרבן לשם חלב נתפס שם החטא בקריאת שם הקרבן, כי הקרבן נקרא בשם 'חטאת חלב', ואין בידו לשנות את הקרבן שיקרא 'חטאת דם', וזה מעכב גם בדיעבד, כי חטאת חלב וחטאת דם הם שני סוגי קרבנות, ואינו דומה לקרבן שהופרש לכפר על חלב של אתמול ומקריבו לשם חלב של היום, כי בזה אינו משנה שם הקרבן, כי שניהם 'חטאת חלב', אלא שגם זה אסור לכתחילה לשנות ממה שהפרישו עליו.

ומעתה מובן היטיב מדוע הוצרך רבי שמעון להשיב דלכן יקרב זה בזה מפני ששניהם באים על טומאת מקדש וקדשיו, אע"ג שקרבנות צבור של רגלים ויום הכיפורים עיקרן באים לחובת היום ולא לשם כפרת חטא, כי אם לא היה נחשב לחטא אחד של טומאת מקדש וקדשיו אלא היו נחשבים לשני סוגי חטאים, לא היה מועיל מה שקרבנות צבור עיקרן באים לשם חובת היום, כי נהי' שהם באים לשם חובת היום, מכל מקום כבר נתפס בקרבן שם חטא זה, ואין בידו לשנות את הקרבן לשם חטא אחר, כמו שמצינו שאם משנה מחטאת חלב לחטאת דם הרי הוא פסול אפילו בדיעבד. לכן הוצרך לומר דשניהם באים על טומאת מקדש וקדשיו, לומר שאינו משנה שם הקרבן לשם קרבן אחר, כי שניהם הם על טומאת מקדש וקדשיו.

אלא דכלפי מה שרשאי לעשות כן לכתחילה אע"ג דבשאר חטאות אפילו באותו חטא עצמו אם הפרישו לשם חלב של אתמול אינו רשאי לכתחילה להקריבו לשם חלב של היום, זה מפני דבקרן ציבור לחובת היום אינו נחשב שהוא משנה ממה שהופרש בתחילה, כי הפרשתו היה לחובת היום ולא לשם כפרת חטא, ולכן יקרב זה בזה אפילו לכתחילה.

- ב -

קרבן שהופרש לשעיר של יוהכ"פ ונאבד עד הרגל נתבטלה הפרשתו למפרע

מפני דלב בית דין מתנה על זה שלא תועיל הפרשתו לרגל זה אלא לרגל אחר, שהרי להלן דף י"א: א' דרבי שמעון סובר דאין אומרים בהפרשת קרבנות דלב בית דין מתנה עליהם, והאין יאמר רבי שמעון דיקרב זה בזה משום דלב בית דין מתנה עליהן. אלא כוונת דבריהם הוא דהפרשתו מתבטלת מדין הקדש בטעות, כי אם היה יודע שלבסוף יאבד הקרבן ולא יבא לידי הקרבה לא היה מקדישו, או שהיה מתנה בפירוש על תנאי שאם לא יבא לידי הקרבה על דעת זה לא הקדישו. ג

וצריכים להוסיף, דאין הכוונה דמדין הקדש טעות נתבטל הקדישו לגמרי מכל וכל, שהרי אם תבטל ההקדש לגמרי, לא היה מקום לדון אם יקרב זה בזה או לא, שהרי עדיין היא בהמת חולין, ולא היו צריכין לסברא ד'כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו', וכן מדויק בדברי התוס' (הנ"ל) דעיקר ההקדש קיים משעה שהקדישה ואין צריך לחזור ולהפרישו ברגל שני. אלא הכוונה בזה הוא דכוונתו שהיה לו בהפרשתו לשם רגל זה היתה בטעות, כי אם היה יודע שיאבד הקרבן ויומצא לפני רגל שני, היה מקדישו לשם רגל שני ולא לשם רגל ראשון, ונמצא דלא הופרש לשם כפרה על טומאה של רגל ראשון, אלא לשם כפרה לטומאה של רגל שני.

אמנם לפי האמור דלכן מותר להביאו ברגל אחר מפני שעיקרו בא לחובת היום ולא לכפר עון טומאה, תקשה מדוע הוצרך רבי שמעון להשיב דלכן יקרב זה בזה משום דכולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו, הרי אפילו אם היו באים לשם חטא אחר לגמרי, היו רשאים להביאו ברגל אחר, כיון שעיקרו אינו בא לשם כפרת חטא, אלא לשם חובת היום.

וכתב, דהנה הרמב"ם בפרק ג' מהלכות שגגות הלכה ג' כתב דהמפריש חטאתו על החלב שאכל, לא יביאנה על השבת שחלל, או על הדם שאכל, שנאמר 'והביא קרבנו וגו' על חטאתו אשר חטא' עד שיהיה קרבנו לשם חטאו, לא שיקריבנה מחטא על חטא 'ואם הקריב פסולה'. יתר על זה אמרו, הפריש חטאתו על חלב שאכל אמש, לא יביאנה על חלב שאכל היום 'ואם הביא כפר' ע"כ. והיינו, דאם הפריש קרבן על חטא זה, ושינה בהקרבנו לשם חטא אחר, הרי זה פסול גם בדיעבד. אבל באותו החטא עצמו, אם הפרישו על חטא של אתמול ושינה בהקרבנו לשם חטא של היום, אינו מעכב בדיעבד, אלא דלכתחילה אין לשנותו על חטא של היום.

ולכאורה יש לתמוה שהרי שני ההלכות האלו נלמדין מקרא ד'והביא קרבנו וגו' על חטאתו אשר חטא' עד שיהיה קרבנו לשם חטאו, וא"כ מדוע בשינה מחלב של אתמול לחלב של היום אינו מעכב בדיעבד, ואילו בשינה מחטא חלב לחטא דם, הרי זה פסול גם בדיעבד.

אכן מוכח מזה דיש שני גדרים בדבר, א', דאין לשנות ולהקריב הקרבן לשם חטא שלא הפרישו עליו מתחילה, וזה אמור אפילו במשנה באותו חטא עצמו מאכילת חלב של אתמול לאכילת חלב של היום, וזה אמור רק

אע"ג דבגמ' מבעי אם עולה מכפרת על עשה שעבר אחרי הפרשת הקרבן, כשנאבד הקרבן לפני יוהכ"פ נחשב שלא הופרש לשם יוהכ"פ / הקדש טעות

- תוספות, קהלות יעקב -

ב. בתוס' להלן דף י'. (ד"ה מהו) מקשים במה שנחלקו תנאים אם שעיר יוהכ"פ ושעירי הרגל נחשב כפרתם שוה או לא, ומשמע דאם כפרתם שוה ודאי יוקרבו זה בזה, כגון שהופרש לשם ראש חודש ונאבד ונמצא בראש חודש הבא, או שהופרש ברגל זה ונאבד ונמצא ברגל אחר, והקשו שהרי בזבחים דף ו'. מבעי בגמ' אם עולה מכפרת על עשה שעבר אחרי הפרשת הקרבן, ואם נאמר שאין עולה מכפרת על עשה שעבר אחרי הפרשת הקרבן, היאך אפשר להקריב ברגל שני קרבן שהופרש ברגל ראשון, הרי לא הופרש הקרבן על טומאה שאירעה בין רגל זה לרגל זה. ותיצו דכשנאבד הקרבן נעקר הפרשתו, והקרבן האחר שהופרש במקומו כיפר על עבירות שהיה לו לזה לכפר, וכשיבא רגל שני תחול עליו הפרשה לעבירות שעברו קודם לכן. וכן כתבו התוס' בזבחים שם (ד"ה או) דכיון שאבד וקרב אחר תחתיו, איגלאי מילתא שלא היתה הפרשתו הפרשה עד רגל אחר שמקריבין אותו. ג

וכתב בקהלות יעקב סי' ז' דמה שנעקר הפרשתו על ידי שנאבד, אינו

השלמות והוספות

דלאחר הפרשה, גם חטאת הציבור יכפר על טומאה שלאחר הפרשה.

ג. והוא מבאר דאע"ג דלגבי ביטול מקח אין מועיל טענת טעות אלא בטעות שהיה קיים כבר בשעת המקח, אבל בדבר שיארע אחר זמן אין מועיל טענת טעות לבטל מקח, כי לכן המוכר בהמה לחבירו ונמצאת טריפה אין הלוקח יכול לבטל המקח אלא אם יתברר שהיתה טריפה בשעת המקח, אבל אם נטרפה אחרי המקח אינו יכול לבטל המקח, אע"ג שאם היה יודע שעתידה להיטרף לא היה לוקח את הבהמה, זה דוקא בדבר שנעשה בין אדם לחבירו, דעל כרחך הסכים הלוקח ליכנס לבית הספק שקונה גם אם לבסוף יטרף אצלו, אבל במקדיש קרבן שהוא דבר שבינו ובין עצמו, גם ע"י טעות של העתיד מתבטל ההקדש.

אחר, ולכן אין השעיר מכפר עליהם, דאע"ג שהוא קרב גם בעד הכהנים מדין חובת היום, כיון שיש להם כפרה ע"י הפר אין צריכין לכפרה על ידי השעיר, אבל ברגלים שאין להם כפרה אחרת יש להם כפרה בשעיר שהופרש ביום הכיפורים לשעיר החיצון.

ב. בחק נתן בזבחים שם מעיר שהרי חטאת ודאי אינה מכפרת על עבירה שלאחר הפרשה, ומאחר דהנידון בגמ' שלפנינו הוא לגבי חטאת היה להתוס' להקשות בדרך סתירה האין יהא קרב חטאת לשם חטא של אחרי הפרשה. וכתב דמה שאמרו שם דחטאת ודאי אינה מכפרת על חטא שלאחר הפרשה, אמור בחטאת יחיד שמתחייב להביא על כל חטא וחטא חטאת נוספת, אבל חטאת הציבור שמכפרות על הרבה חטאים כאחד, אם נאמר דעולה מכפרת על עשה